

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ АВІАПІДПРИЄМСТВ, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ З АВІАХІМРОБІТ

В статті проаналізовано законодавство України, а також наукова література, стосовно питання, пов'язаного з поняттями та економічною сутністю виробничих фондів авіапідрприємства, що надає послуги з авіахімробіт (АХР). Дано визначення поняттям «основні засоби авіапідрприємства» та «оборотні фонди».

Постановка проблеми. Однією з особливостей цивільної авіації є наявність широкої номенклатури об'єктів основних виробничих фондів при їх значній вартості. Ці фактори визначають високий рівень витрат авіапідрприємств, в тому числі і авіапідрприємств, що надають послуги з АХР, зв'язаних з придбанням та використанням основних виробничих фондів.

Підвищення ефективності використання основних виробничих засобів авіапідрприємства, що надає послуги з АХР – найбільш важливе завдання поліпшення політики формування та використання засобів виробництва. Наприклад, співвідношення основних і оборотних засобів від загальної вартості виробничих фондів на авіапідрприємстві «Конкордавіа» складає:

- виробничі фонди – 100%;
- основні засоби – 97,2 %;
- оборотні засоби – 2,8 %.

Тому одним з напрямлень по підвищенню ефективності застосування авіації в сільському господарстві має стати удосконалення методичних підходів до формування і оцінки економічної ефективності використання основних фондів авіапідрприємств, що надають послуги з АХР.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На підставі аналізу законодавства України, а також наукової літератури [1, 2, 3, 4], де розглядається питання, пов'язані з поняттями та економічною сутністю основних фондів, можна зробити висновок про те, що в економічній науці та на практиці немає єдиного визначення цього поняття.

Метою статті є визначення економічної сутності основних фондів авіапідрприємств, що надають послуги з АХР, уточнення понять, які будуть застосовуватися для вирішення задачі формування та використання парку ЛА авіапідрприємств.

Проаналізуємо визначення «основні фонди» наведені в наукових роботах:

Визначення 1.В роботі [2] виробничі фонди розглядаються як сукупність основних фондів та обігових коштів, які функціонують у процесі матеріального виробництва. Склад виробничих фондів показано на рисунку 1.

Основні фонди – сукупність матеріальних активів, які тривалий час (понад 365 календарних днів від дати введення їх в експлуатацію) у незмінній натурально-речовій формі використовуються у виробничому процесі. Основні виробничі фонди – засоби праці, що застосовуються у виробничому процесі протягом тривалого проміжку часу в незмінній натуральній формі і переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції поступово, в міру спрацьовування. За економічним змістом основні виробничі фонди поділяються на активну та пасивну частини.

Таблиця 1

Склад виробничих фондів						
Фонди виробничі						
Продуктивні фонди					Фонди обігу	
Основні фонди		Обігові фонди			Готова продукція	Грошові засоби, у т.ч. в розрахунках
Активна частина	Пасивна частина	Виробничі запаси	Незавершене виробництво	Витрати майбутніх періодів		
Основні засоби		Обігові кошти				

Як видно з таблиці 1 автор роботи [2] ототожнює основні фонди із поняттям «основні засоби». Далі зазначає, що основні засоби – термін бухгалтерського обліку, *синонім* економічного поняття «основні фонди». А група основних засобів це сукупність необоротних матеріальних активів, однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання.

Визначення 2. Основні фонди – засоби виробництва, які тривалий час використовуються в незмінній формі. За призначенням основні фонди розділяються на виробничі, ... і невиробничі [3].

Визначення 3. Основні фонди – засоби праці, які беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів,

зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється [4].

Визначення 4. Основні виробничі фонди – це економічна форма засобів виробництва, саме тих засобів, які безпосередньо функціонують у сфері виробництва, неодноразово беруть участь у виробничих циклах, зберігають свою первинну споживчу форму, але втрачають вартість, яка у міру їх зношення переноситься на створюваний продукт, вноситься ним в обіг та частинами відшкодовується у готовому продукті кожного виробничого циклу. До них у ЦА відносяться ЛВП, будівлі, споруди, машини, устаткування і т. ін. [5].

Визначення 5. Згідно з пп. 8.2.1. ст.8 Закону України про податок на прибуток [6] під терміном "основні фонди" слід розуміти матеріальні цінності, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень (15 неоподатковуваних мінімумів прибутку громадян) і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом.

Поняття «засоби виробництва» розглядаються, в свою чергу, як речовинні елементи виробничого процесу у вигляді засобів праці і предметів праці [3] чи, за визначенням іншого автора [4], сукупність засобів і предметів праці, що використовуються у процесі виробництва матеріальних благ. Термін *фонд*, науковці тлумачать як грошові або матеріальні засоби (в іншому тлумаченні – матеріальні цінності), що *акумулюються (накопичуються)* з певною метою [3].

В нормативних документах також зустрічається термін «основні засоби». Згідно з П(С)БО 7 [7] «основні засоби» це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких – більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

В роботі [8] відмічено, що принципова різниця між термінами «основні фонди» та «основні засоби» за законодавчою базою України полягає в тому, що в бухгалтерському обліку одиницею обліку основних засобів є *окремий* об'єкт основних засобів, в той час коли в податковому законодавстві об'єктом обліку є *група* матеріальних об'єктів (крім основних фондів групи 1), а точніше – їх вартість.

У роботі [5] дана наступна класифікація основних виробничих фондів авіапідприємства:

1. Літаки, вертольоти і двигуни на них, а також запасні двигуни;
2. Будівлі виробничі;
3. Споруди виробничі. До споруд відносяться інженерно-будівельні об'єкти, призначенням яких є створення умов, необхідних для здійснення процесу виробництва (авіаційних робіт);
4. Передавальні пристрої;
5. Машини і устаткування;
6. Наземні транспортні засоби;
7. Виробничий інвентар і інструмент.

Автори роботи [5] пропонують до активної частини основних виробничих фондів авіапідприємства віднести лише літаки, вертольоти, двигуни на них, а також запасні двигуни. Решту всіх пунктів класифікації розглядати як пасивну частину основних фондів. Визначення співвідношення активної і пасивної частин, на думку авторів, необхідне для запобігання зайвому зростанню пасивних елементів засобів праці і напряму основних інвестицій в засоби виробництва, що дають максимальну віддачу.

Для успішного здійснення процесу виробництва і продажу послуг авіапідприємству необхідні не тільки основні засоби, нематеріальні активи, але й оборотні засоби. Поняття «оборотні засоби» також не є належно визначеним у ні в законодавстві, ні в наукових працях. Так, наприклад, можна зустріти такі тлумачення даного поняття:

1. Оборотні засоби – сукупність оборотних фондів та фондів обігу. Оборотні фонди – складова частина викуплених трудовими колективами виробничих фондів підприємств у деяких країнах СНД, в т.ч. в Україні [1].
2. Оборотні засоби – *грошові кошти* підприємства, що вкладені в виробничі оборотні фонди і фонди обігу. До виробничих оборотних фондів відносяться: *сировина, матеріали, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, малоцінні та швидкозношувані предмети* [3].

В цій же роботі [3] далі дається таке визначення: оборотні фонди – капітал обіговий. Капітал обіговий – частина продуктивного капіталу (виробничих фондів), яка споживається в кожному виробничому циклі і повністю переноситься на вироблений товар. Величина спожитого оборотного капіталу повертається до виробника в грошовій формі після реалізації товару в кінці кожного кругообігу капіталу. До обігового капіталу відноситься частина *авансового капіталу*, яка затрачується на покупку сировини, матеріалів, палива, допоміжних матеріалів, а також витрати на робочу силу.

3. Оборотні фонди – кошти обігові. Кошти обігові – авансована підприємством в оборотні фонди і фонди обігу сукупність коштів (за мінусом амортизаційних відрахувань), яка опосередковує їх рух у процесі кругообігу. Склад обігових коштів показано на схемі (рис. 1).

Рис. 1. Склад обігових коштів

Висновки. Виходячи із перерахованих вище визначень нами пропонується використовувати термін «основні засоби авіапідприємства» і визначити його як *матеріальні цінності (засоби виробництва), що використовуються у господарській діяльності протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень (15 неоподатковуваних мінімумів прибутку громадян), і поступово, в міру фізичного або морального зносу, переноситься на продукцію, що виробляється.*

Співвідношення різних груп основних засобів у загальній їх вартості становить функціональну (технологічну) структуру основних засобів. Чим більша питома вага активної частини основних засобів, тим прогресивніша їх структура. Необхідно зазначити, що в авіапідприємствах, що надають послуги з АХР, основним елементом активної частини основних засобів є парк ЛА.

На нашу думку поняття «оборотні засоби» слід було б замінити на «оборотні фонди» та визначити таким чином: «оборотні фонди це сукупність оборотних засобів та фондів обігу авіапідприємства».

До оборотних виробничих засобів авіапідприємства віднесемо: ПММ; запасні частини до ЛА, авіадвигунів, засобів зв'язку; паливо для автотранспорту; матеріали; формений одяг на складах; малоцінний та швидкозношуваний інвентар та інструменти (строк використання яких у господарській діяльності платника податку не перевищує 365 календарних днів та вартістю до 1000 грн. (Виходячи із визначення основних фондів у Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» редакція від 31.01.2009.); спеціальний льотний одяг та спецодяг.

Отже, надалі, в розробках методичних підходів та експериментальних розрахунках економіко-математичних моделей формування і використання сільськогосподарських ЛА авіапідприємства ми будемо розглядати саме окремий об'єкт основних засобів авіапідприємства, що надає послуги з АХР, а саме, ефективність використання окремих ЛА в структурі парку, як самої активної частини основних засобів, яка впливає на кількість, якість, продуктивність і прибутковість АХР авіапідприємства.

Список літератури

1. Економічний словник-довідник / [За ред. С.В.Мочерного] — К.: Femina, 1995. — 367 с.
2. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г.Загородній, Г.Л.Вознюк. — К.: Знання, 2007. — 1071 с.
3. Коноплицький В.А. Економічний словник : Тлумачно-термінологічний: [більш 2300 термінів] / В.А.Коноплицький, Г.І.Філіна. — К.: КНТ, 2007. — 577с.
4. Осовська Г.В. Економічний словник / Г.В.Осовська, О.О.Юшкевич, Й.С.Завадський. — К.: Кондор, 2007. — 357 с.
5. Коба В.Г., Макаров Е.В., Диброва Г.С. Эффективность использования основных фондов гражданской авиации. —М.: Транспорт, 1984, 183 с.
6. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.94 р. № 334/94-ВР, редакція від 04.06.2008. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92, із змінами та доповненнями
8. Євтушенко С. М. Амортизація основних засобів у системі бухгалтерського обліку: дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" УААН. — К., 2004. — 199арк.

